

УДК 378.147:330.34:004

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.215.83-91>**Юрченко О.А.**

кандидат економічних наук

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Yurchenko Oleksandr

PhD in Economic Sc.

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

<https://orcid.org/0000-0002-8447-6510>**Жукова Ю.М.**

кандидат економічних наук

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Zhukova Yuliia

PhD in Economic Sc.

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

<https://orcid.org/0000-0001-6312-9600>**Артамонова Г.В.**

кандидат економічних наук

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Artamonova Hanna

PhD in Economic Sc.

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

<https://orcid.org/0000-0003-1653-9193>

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ І МАРКЕТОЛОГІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

У статті досліджено особливості професійної підготовки майбутніх економістів і маркетологів в умовах цифрової трансформації економіки. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю адаптації освітніх програм до сучасних вимог цифрової економіки, розвитку технологій штучного інтелекту, бізнес-аналітики та цифрових платформ. Метою статті є обґрунтування напрямів модернізації професійної підготовки майбутніх економістів і маркетологів на основі аналізу сучасних тенденцій розвитку вищої освіти та оцінювання рівня цифровізації освітніх програм. Запропоновано авторську класифікацію цифрових компетентностей, систематизовано основні виклики професійної підготовки, розроблено критерії оцінювання рівня цифровізації освітніх програм і здійснено їх порівняльний аналіз. Обґрунтовано пріоритетні напрями модернізації професійної підготовки, що передбачають інтеграцію технологій штучного інтелекту, бізнес-аналітики та цифрових платформ, посилення практикоорієнтованого навчання і розвитку партнерства між закладами вищої освіти та роботодавцями.

Ключові слова: цифрова трансформація економіки, професійна підготовка, майбутні економісти, майбутні маркетологи, цифрові компетентності, цифровізація освітніх програм, штучний інтелект, бізнес-аналітика, вища освіта, цифрова економіка.

PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE ECONOMISTS AND MARKETERS IN THE ERA OF THE DIGITAL TRANSFORMATION OF THE ECONOMY: CURRENT CHALLENGES AND DIRECTIONS FOR MODERNIZING EDUCATIONAL PROGRAMMES

The digital transformation of the economy, the rapid advancement of artificial intelligence technologies, business analytics, big data, digital platforms, and business process automation is fundamentally reshaping the requirements for the professional training of future economists and marketers. The purpose of this article is to substantiate the directions for modernizing the professional training of future economists and marketers based on the analysis of current trends in higher education, the assessment of the level of educational programme digitalization, and the identification of priority areas for their improvement. The study employs a combination of general scientific and specialized research methods, including analysis and synthesis, comparative analysis, systematization, classification, and generalization. The findings indicate that educational programmes are gradually adapting to current technological challenges through the integration of courses in the digital economy, business analytics, e-commerce, digital marketing, information systems, and digital technologies. At the same time, the implementation of artificial intelligence technologies, digital analytics, big data processing, and modern digital platforms remains uneven, highlighting the need for further improvement of educational programme content. The article proposes an original classification of the digital competencies required for future economists and marketers, systematizes the key challenges associated with professional training in the context of digital transformation, and develops a system of criteria for assessing the level of educational programme digitalization. The comparative analysis demonstrates that educational programmes in Marketing exhibit a higher level of digital technology integration, whereas programmes in Economics and International Economic Relations maintain strong positions in economic analysis and business analytics but require broader implementation of artificial intelligence technologies and big data analytics. The scientific novelty of the study lies in improving methodological approaches to assessing the digitalization of educational programmes and systematizing the digital competencies required for future economic professionals. The practical significance of the research is determined by the possibility of applying the proposed approaches to the development and modernization of educational programmes, improving the content of professional training, fostering digital competencies among higher education students, and enhancing the alignment of learning outcomes with the contemporary requirements of the labour market and the digital economy.

Keywords: digital transformation of the economy, professional training, future economists, future marketers, digital competencies, educational programme digitalization, artificial intelligence, business analytics, digital technologies, higher education.

JEL classification: I23, O33, J24, M31.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток цифрової економіки, поширення технологій штучного інтелекту, бізнес-аналітики, великих даних, цифрових платформ та автоматизації бізнес-процесів докорінно змінюють вимоги до професійної діяльності фахівців економічного профілю. У цих умовах традиційні підходи до підготовки економістів і маркетологів уже не повною мірою відповідають потребам сучасного ринку праці, який потребує фахівців із розвиненими цифровими, аналітичними, управлінськими та інноваційними компетентностями, здатних ефективно використовувати сучасні інформаційні технології для прийняття управлінських рішень і розв'язання складних професійних завдань. Це обумовлює необхідність комплексної модернізації освітніх програм, упровадження інноваційних методів навчання, цифрових освітніх технологій та інтеграції інструментів штучного інтелекту в освітній процес. Особливої актуальності набуває дослідження рівня відповідності освітніх програм спеціальностей «Економіка та міжнародні економічні відносини» та «Маркетинг» сучасним тенденціям цифрової трансформації економіки, визначення ключових викликів професійної підготовки та обґрунтування

напрямів її вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика модернізації підготовки майбутніх економістів і маркетологів в умовах цифрової трансформації економіки посідає важливе місце в сучасних наукових дослідженнях. Зокрема, Т. Плачинда та І. Онищенко обґрунтовують доцільність удосконалення підготовки фахівців економічної галузі шляхом посилення її правової складової та розвитку професійних компетентностей відповідно до сучасних потреб ринку праці [1]. О. Сисоєв розглядає підготовку майбутніх економістів у контексті реалізації принципів сталого розвитку, наголошуючи на необхідності оновлення змісту економічної освіти з урахуванням сучасних соціально-економічних викликів [4]. Питання впровадження цифрових технологій у підготовку фахівців економічного профілю висвітлено у працях І. Гевлич та І. Гулівати, у яких досліджено можливості використання технологій штучного інтелекту в освітньому процесі та запропоновано методичні підходи до оцінювання ефективності цифрової трансформації підготовки здобувачів економічних спеціальностей [2; 3]. Вагомий внесок у розвиток цього напрямку зробили Н. Трушкіна та

О. Юрченко, які визначають цифрову компетентність як ключовий чинник формування професійної готовності майбутніх маркетологів до діяльності в умовах глобальних і національних викликів [5].

Водночас узагальнення наукових напрацювань засвідчує, що питання комплексної модернізації освітніх програм спеціальностей економічного спрямування відповідно до вимог цифрової економіки залишаються недостатньо опрацьованими. Подальшого наукового обґрунтування потребують підходи до інтеграції технологій штучного інтелекту, бізнес-аналітики та цифрових платформ в освітній процес, удосконалення структури цифрових компетентностей майбутніх економістів і маркетологів, а також розроблення критеріїв оцінювання рівня цифровізації освітніх програм. Це зумовило вибір теми, визначило мету та завдання статті.

Мета статті полягає в обґрунтуванні напрямів модернізації професійної підготовки майбутніх економістів і маркетологів в умовах цифрової трансформації економіки на основі аналізу сучасних тенденцій розвитку вищої освіти, цифрових компетентностей та освітніх програм.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання. Зокрема, метод аналізу та синтезу застосовано для узагальнення теоретичних підходів до професійної підготовки майбутніх економістів і маркетологів в умовах цифрової трансформації економіки; порівняльний метод – для аналізу освітніх програм спеціальностей «Економіка та міжнародні економічні відносини» та «Маркетинг», а також для оцінювання їх відповідності сучасним вимогам цифрової економіки; методи систематизації та класифікації надали змогу сформулювати авторську класифікацію цифрових компетентностей і визначити ключові виклики професійної підготовки; метод узагальнення використано для обґрунтування напрямів модернізації освітніх програм та розроблення критеріїв оцінювання рівня їх цифровізації.

Виклад основних результатів дослідження. Трансформація економічних відносин і цифровізація бізнес-середовища обумовлюють необхідність переосмислення традиційних підходів до професійної підготовки майбутніх економістів і маркетологів. Одним із пріоритетних напрямів модернізації вищої освіти є впровадження компетентнісного підходу, відповідно до якого результатом навчання є сформованість інтегрованої системи знань, умінь, практичних навичок, професійного досвіду та особистісних якостей, необхідних для ефективного виконання професійних функцій. Такий підхід орієнтує освітній процес на розвиток здатності застосовувати набуті компетентності для розв'язання професійних завдань, прийняття обґрунтованих управлінських рішень в умовах невизначеності, використання цифрових технологій та швидкої адаптації до динамічних змін економічного середовища.

Вагомою тенденцією розвитку сучасної вищої освіти є впровадження студентоцентрованого підходу, що передбачає індивідуалізацію освітньої траєкторії,

активну участь здобувача вищої освіти у формуванні власної освітньої програми, розвиток критичного мислення, творчого потенціалу та здатності до самостійного прийняття рішень. За таких умов роль науково-педагогічного працівника трансформується від традиційного транслятора знань до наставника, фасилітатора й організатора освітнього процесу. Водночас важливою характеристикою сучасної професійної підготовки є міждисциплінарний підхід, який забезпечує інтеграцію економіки, маркетингу, менеджменту, інформаційних технологій, бізнес-аналітики, статистики, цифрових комунікацій та управління даними. Поєднання зазначених галузей знань сприяє формуванню системного бачення економічних процесів, розвитку аналітичного мислення та здатності ефективно застосовувати цифрові технології для вирішення комплексних професійних завдань.

Однією з визначальних тенденцій розвитку сучасної економічної освіти є посилення її практичної спрямованості. Освітні програми дедалі активніше інтегрують проєктне навчання, кейс-методи, симуляційне моделювання, бізнес-ігри, виконання прикладних досліджень, виробничу практику та реалізацію спільних проєктів із представниками бізнесу. Використання таких освітніх технологій забезпечує формування професійних компетентностей в умовах, максимально наближених до реального економічного середовища, сприяє розвитку практичних навичок, професійної мобільності та готовності майбутніх фахівців до ефективної діяльності в умовах цифрової трансформації економіки.

Важливим напрямом розвитку сучасної вищої освіти є реалізація концепції безперервного навчання (Lifelong Learning), яка передбачає систематичне оновлення професійних знань, умінь і компетентностей упродовж життя. В умовах стрімкого розвитку цифрових технологій, постійного вдосконалення інструментів економічного аналізу, бізнес-аналітики та цифрових маркетингових комунікацій безперервний професійний розвиток стає визначальною умовою забезпечення конкурентоспроможності фахівців, їхньої професійної мобільності та здатності ефективно адаптуватися до динамічних змін цифрової економіки.

Модернізація професійної підготовки майбутніх економістів і маркетологів здійснюється відповідно до європейських тенденцій розвитку вищої освіти та міжнародних підходів до формування компетентностей XXI ст. У країнах Європейського Союзу оновлення освітніх програм ґрунтується на компетентнісному підході, цифровій трансформації освітнього процесу, інтеграції освіти, науки й бізнесу, розвитку академічної мобільності, практикоорієнтованого навчання та широкому впровадженні цифрових освітніх технологій. Особлива увага приділяється розвитку цифрових, аналітичних, підприємницьких, комунікативних і управлінських компетентностей, які забезпечують здатність випускників ефективно функціонувати в умовах цифрової економіки та відповідати сучасним вимогам європейського ринку праці.

Вагоме методологічне значення для оновлення змісту освітніх програм мають міжнародні стандарти та

рекомендації OECD, які визначають пріоритетними розвиток цифрової грамотності, критичного мислення, навичок аналізу даних, міждисциплінарної взаємодії, інноваційного мислення та здатності до безперервного професійного розвитку. У зв'язку з цим система професійної підготовки майбутніх економістів і маркетингологів має бути спрямована не лише на формування ґрунтовних фахових знань, а й на розвиток універсальних і цифрових компетентностей, необхідних для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, ефективного використання сучасних інформаційних технологій та успішної професійної діяльності в умовах цифрової трансформації економіки.

В Україні модернізація освітніх програм здійснюється відповідно до положень Закону України «Про вищу освіту» [6], стандартів вищої освіти [7], Національної рамки кваліфікацій [8], Стратегії розвитку вищої освіти в Україні [9], а також із урахуванням європейських підходів до забезпечення якості вищої освіти. Одним із пріоритетних напрямів розвитку освітнього процесу є оновлення змісту професійної підготовки відповідно до потреб цифрової економіки та сучасного ринку праці. З цією метою заклади вищої освіти впроваджують освітні компоненти, присвячені цифровій економіці, бізнес-аналітиці, цифровому маркетингу, управлінню цифровими проектами, аналізу даних, електронній комерції, використанню CRM- і ERP-систем, а також застосуванню технологій штучного інтелекту в професійній діяльності.

Нормативно-правове забезпечення підготовки бакалаврів за спеціальностями «Економіка та міжнародні економічні відносини» та «Маркетинг» визначається стандартами вищої освіти, затвердженими Міністерством освіти і науки України [10; 11]. Зазначені стандарти регламентують перелік інтегральних, загальних і спеціальних компетентностей, програмні результати навчання та вимоги до структури й змісту освітніх програм. Водночас сучасні тенденції розвитку цифрової економіки свідчать про необхідність подальшого вдосконалення освітніх програм шляхом розширення компонентів, спрямованих на формування компетентностей у сфері штучного інтелекту, цифрової аналітики, роботи з великими масивами даних, цифрових платформ та інтелектуальних інформаційних систем.

Проведений аналіз освітніх програм провідних закладів вищої освіти України засвідчив їх поступову адаптацію до сучасних вимог цифрової економіки та ринку праці. У більшості освітніх програм розширено перелік дисциплін, спрямованих на розвиток цифрових компетентностей майбутніх фахівців. До навчальних планів включено освітні компоненти «Цифрова економіка», «Бізнес-аналітика», «Електронна комерція», «Digital Marketing», «Інформаційні системи і технології», «Маркетингова аналітика», «Управління цифровими проектами», «CRM-системи», «ERP-системи» та інші дисципліни, орієнтовані на формування практичних навичок використання сучасних цифрових технологій. Це свідчить про поступову трансформацію традиційної моделі економічної освіти в напрямі підготовки фахівців, здатних ефективно здійснювати

професійну діяльність в умовах цифрової економіки.

Найбільш відчутні зміни відбуваються у підготовці майбутніх маркетингологів. Якщо традиційні освітні програми були зорієнтовані переважно на формування компетентностей у сфері маркетингових досліджень, поведінки споживачів, товарної політики та маркетингових комунікацій, то сучасні програми інтегрують цифрові технології в професійну підготовку. До їхнього змісту включено освітні компоненти, присвячені цифровому маркетингу, вебаналітиці, контент-маркетингу, управлінню цифровими комунікаціями, CRM-маркетингу, маркетинговій аналітиці та застосуванню технологій штучного інтелекту. Такий підхід забезпечує поєднання фундаментальної маркетингової підготовки з опануванням сучасних цифрових інструментів, необхідних для професійної діяльності.

Освітні програми спеціальності «Економіка та міжнародні економічні відносини» також поступово трансформуються відповідно до вимог цифрової економіки. Поряд із фундаментальними економічними дисциплінами до навчальних планів активно інтегруються освітні компоненти, спрямовані на формування компетентностей у сфері цифрової аналітики, інформаційних систем, бізнес-аналітики, аналізу даних та цифрового управління бізнес-процесами. Це сприяє підготовці фахівців, здатних використовувати сучасні цифрові технології для економічного аналізу, прогнозування та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Процес цифровізації освітніх програм залишається нерівномірним. Поряд із закладами вищої освіти, які активно впроваджують дисципліни з цифрової економіки, бізнес-аналітики та штучного інтелекту, окремі освітні програми зберігають традиційний зміст і лише частково враховують сучасні технологічні тенденції. Недостатньо представлено освітні компоненти, присвячені використанню штучного інтелекту, аналізу великих даних, хмарних технологій, цифрових платформ та автоматизації бізнес-процесів, що обмежує можливості формування компетентностей, необхідних для ефективної професійної діяльності в умовах цифрової трансформації економіки.

Важливою тенденцією розвитку вищої освіти є посилення практичної спрямованості професійної підготовки. Провідні вітчизняні заклади вищої освіти активно розширюють партнерську взаємодію з промисловими і торговельними підприємствами, IT-компаніями, банківськими установами, консалтинговими організаціями, створюючи умови для проходження виробничої практики, виконання прикладних проектів, участі у професійних тренінгах і сертифікаційних програмах. Така співпраця сприяє набуттю практичного досвіду та формуванню компетентностей, затребуваних сучасним ринком праці. Водночас рівень залучення роботодавців до розроблення й реалізації освітніх програм залишається неоднаковим, що певною мірою впливає на відповідність результатів навчання актуальним потребам роботодавців.

З метою комплексного оцінювання рівня адаптації освітніх програм до сучасних вимог цифрової трансформації економіки проведено їх порівняльний аналіз за

сукупністю ключових критеріїв, що характеризують зміст професійної підготовки, рівень інтеграції

цифрових технологій та практичну спрямованість освітнього процесу (табл. 1).

Таблиця 1

**Порівняльний аналіз сучасних тенденцій розвитку освітніх програм спеціальностей
«Економіка та міжнародні економічні відносини» та «Маркетинг»**

Критерій оцінювання	Спеціальність «Економіка та міжнародні економічні відносини»	Спеціальність «Маркетинг»
Фундаментальна економічна підготовка	Високий рівень	Середній рівень
Цифрові дисципліни	Частково інтегровані	Широко інтегровані
Бізнес-аналітика	Високий рівень	Середній рівень
Digital Marketing	Обмежене використання	Один із базових компонентів
Використання інструментів штучного інтелекту	Фрагментарне	Фрагментарне
Практична підготовка	Виробнича практика, кейси	Проектне навчання, кейси, практика
Співпраця з бізнесом	Середній рівень	Високий рівень
Відповідність цифровій економіці	Достатня	Висока

Джерело: розроблено авторами на основі аналізу освітніх програм вітчизняних закладів вищої освіти.

З урахуванням результатів аналізу чинних освітніх програм, стандартів вищої освіти та сучасних вимог роботодавців запропоновано авторську класифікацію цифрових компетентностей майбутніх економістів і маркетологів, яка враховує особливості функціонування цифрової економіки та сучасних бізнес-процесів (табл. 2).

Особливого значення набуває розвиток інформаційно-аналітичних компетентностей, оскільки сучасна

професійна діяльність передбачає обробку значних обсягів структурованих і неструктурованих даних, аналіз ринкових тенденцій, фінансових показників, поведінки споживачів та ефективності бізнес-процесів. Це зумовлює необхідність використання в освітньому процесі сучасних програмних засобів економічної та маркетингової аналітики, статистичного аналізу, Business Intelligence, прогнозного моделювання і візуалізації даних.

Таблиця 2

Класифікація цифрових компетентностей майбутніх економістів і маркетологів

Група компетентностей	Зміст компетентностей	Приклади цифрових технологій
Інформаційно-аналітичні	пошук, аналіз, систематизація, візуалізація та інтерпретація економічної інформації; аналіз ринкових даних; прогнозування економічних процесів	Excel, Power BI, Tableau, Google Analytics
Цифрово-технологічні	використання корпоративних інформаційних систем, цифрових платформ, ERP-, CRM-систем, електронного документообігу, автоматизація бізнес-процесів	SAP ERP, BAS ERP, Salesforce CRM, Microsoft Dynamics 365
Комунікаційні	цифрова взаємодія із клієнтами, партнерами, державними установами; управління цифровими комунікаціями; онлайн-презентації	Microsoft Teams, Zoom, Google Workspace, Slack
Управлінські	цифрове управління проєктами, прийняття управлінських рішень на основі даних, цифровий менеджмент	Jira, Asana
Підприємницькі	створення цифрових бізнес-моделей, електронна комерція, цифрове підприємництво	Shopify, WooCommerce, Amazon Marketplace
Інноваційні	використання штучного інтелекту, машинного навчання, великих даних, генеративного ШІ для підтримки управлінських рішень	ChatGPT, Microsoft Copilot, Gemini, Big Data Analytics

Джерело: розроблено авторами.

Цифрово-технологічні компетентності охоплюють здатність використовувати корпоративні інформаційні системи, цифрові платформи управління підприємством, системи електронного документообігу, CRM-, ERP-системи та автоматизовані системи бухгалтерського обліку, забезпечуючи відповідність професійної підготовки сучасним вимогам цифрової економіки.

Комунікаційні компетентності передбачають ефективне використання цифрових каналів взаємодії,

організацію дистанційної роботи, ведення переговорів у цифровому середовищі та координацію діяльності віртуальних команд. Їх значущість зростає внаслідок поширення дистанційних і гібридних форматів зайнятості.

Управлінські компетентності забезпечують прийняття рішень на основі цифрових даних, організацію проєктної діяльності, стратегічне планування та координацію команд із застосуванням цифрових

інструментів. Підприємницькі компетентності спрямовані на розроблення цифрових бізнес-моделей, використання інструментів електронної комерції, цифрових платформ і маркетплейсів, що сприяє розвитку підприємницького мислення та інноваційної активності.

Найбільш динамічно розвиваються інноваційні компетентності, пов'язані із застосуванням технологій штучного інтелекту, машинного навчання, генеративного штучного інтелекту, роботизації бізнес-процесів і аналізу великих даних. Їх інтеграція до змісту освітніх програм є необхідною умовою підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно працювати в умовах цифрової трансформації економіки.

Отже, цифрові компетентності є інтегруючою складовою професійної підготовки майбутніх економістів і маркетологів. На відміну від традиційних підходів,

вони охоплюють не лише здатність використовувати інформаційно-комунікаційні технології, а й готовність працювати з цифровими платформами, бізнес-аналітикою, системами підтримки управлінських рішень, інструментами цифрового маркетингу та технологіями штучного інтелекту. Запропонована авторська класифікація цифрових компетентностей дозволяє комплексно оцінювати зміст освітніх програм і може бути використана як методична основа для їх модернізації відповідно до сучасних вимог цифрової економіки та ринку праці.

Узагальнення результатів проведеного дослідження дозволило систематизувати ключові виклики професійної підготовки майбутніх економістів і маркетологів та визначити можливі напрями їх подолання (табл. 3).

Таблиця 3

Виклики професійної підготовки майбутніх економістів і маркетологів та напрями їх подолання

Виклик	Прояв проблеми	Напрями вдосконалення
Швидкий розвиток цифрових технологій	Швидке застарівання змісту освітніх програм	Регулярне оновлення освітніх програм, модульна структура дисциплін
Використання штучного інтелекту	Недостатня інтеграція AI-технологій у навчальний процес	Впровадження дисциплін із використання штучного інтелекту, аналізу даних та цифрової аналітики
Недостатній рівень практичної підготовки	Обмежене використання цифрових платформ і реальних бізнес-кейсів	Розширення дуальної освіти, стажувань, проєктного навчання
Невідповідність окремих освітніх компонентів потребам бізнесу	Традиційний зміст окремих дисциплін	Оновлення навчальних планів відповідно до потреб цифрової економіки
Недостатня співпраця університетів і роботодавців	Обмежена участь бізнесу у формуванні освітніх програм	Інституціоналізація партнерства, створення галузевих експертних рад

Джерело: розроблено авторами.

Таким чином, професійна підготовка майбутніх економістів і маркетологів відбувається в умовах динамічної цифрової трансформації, яка формує низку системних викликів для закладів вищої освіти. До ключових із них належать стрімкий розвиток цифрових технологій, активне впровадження технологій штучного інтелекту, недостатній рівень практичної підготовки здобувачів освіти, невідповідність окремих освітніх компонентів сучасним потребам ринку праці та обмежена взаємодія університетів із бізнесом.

Визначені проблеми проявляються у швидкому застаріванні змісту освітніх програм, недостатній інтеграції інструментів штучного інтелекту в освітній процес, обмеженому використанні цифрових платформ для набуття практичних компетентностей, збереженні традиційного змісту окремих дисциплін і недостатній участі роботодавців у розробленні освітніх програм. Це обумовлює необхідність системного вдосконалення професійної підготовки шляхом регулярного оновлення освітніх програм, інтеграції технологій штучного інтелекту та цифрової аналітики в навчальний процес, розширення практикоорієнтованих форм навчання, модернізації змісту освітніх компонентів відповідно до вимог цифрової економіки та

інституціоналізації партнерства між закладами вищої освіти і бізнесом. Реалізація зазначених напрямів сприятиме підвищенню якості професійної підготовки фахівців, розвитку їхніх цифрових компетентностей і забезпеченню відповідності результатів навчання сучасним вимогам ринку праці.

Враховуючи визначені виклики та напрями вдосконалення професійної підготовки, наступним етапом дослідження є оцінювання рівня цифровізації освітніх програм за системою критеріїв, наведеною в табл. 4.

Порівняльний аналіз засвідчив, що більшість сучасних освітніх програм уже містить окремі компоненти цифрової підготовки. Найбільш поширеними є дисципліни «Цифровий маркетинг», «Бізнес-аналітика», «Електронна комерція», «Інформаційні системи та технології», «CRM-системи», «Маркетингова аналітика» та «Управління цифровими проєктами». Особливо високий рівень інтеграції цифрових компонентів спостерігається в освітніх програмах, орієнтованих на цифровий маркетинг та бізнес-аналітику. Водночас рівень використання технологій штучного інтелекту у змісті більшості програм поки що залишається обмеженим. Отримані результати дозволили узагальнити характерні особливості сучасних освітніх програм (табл. 5).

Таблиця 4

**Критерії оцінювання рівня цифровізації освітніх програм спеціальностей
«Економіка та міжнародні економічні відносини» та «Маркетинг»**

Критерій	Зміст оцінювання	Рівень прояву
Цифровізація змісту освітньої програми	Наявність дисциплін із цифрової економіки, цифрового маркетингу, бізнес-аналітики, електронної комерції	низький / середній / високий
Інтеграція сучасних цифрових технологій	Використання ERP-, CRM-систем, BI-платформ, хмарних сервісів	низький / середній / високий
Використання технологій штучного інтелекту	Вивчення AI-інструментів, генеративного ШІ, аналізу даних	низький / середній / високий
Практична цифрова підготовка	Проектне навчання, кейси, стажування, цифрові лабораторії	низький / середній / високий
Співпраця з роботодавцями	Спільні освітні компоненти, гостьові лекції, дуальна освіта	низький / середній / високий
Гнучкість освітньої програми	Вибіркові дисципліни цифрового спрямування, можливість оновлення змісту	низький / середній / високий

Джерело: розроблено авторами.

Таблиця 5

**Порівняльна характеристика рівня цифровізації освітніх програм спеціальностей
«Економіка та міжнародні економічні відносини» та «Маркетинг»**

Напрямок оцінювання	Економіка та міжнародні економічні відносини	Маркетинг
Цифрові дисципліни	Високий	Високий
Бізнес-аналітика	Високий	Середній
Цифровий маркетинг	Низький	Високий
Використання штучного інтелекту	Низький	Середній
Практична цифрова підготовка	Середній	Високий
Співпраця з бізнесом	Середній	Високий
Використання цифрових платформ	Середній	Високий
Загальний рівень цифровізації	Достатній	Високий

Джерело: розроблено авторами на основі аналізу освітніх програм вітчизняних закладів вищої освіти.

Результати дослідження свідчать, що освітні програми спеціальності «Маркетинг» демонструють вищий рівень адаптації до вимог цифрової економіки, що зумовлено активною інтеграцією цифрового маркетингу, електронної комерції, цифрових комунікацій і аналітики споживчої поведінки. Натомість освітні програми спеціальності «Економіка та міжнародні економічні відносини» характеризуються ґрунтовною підготовкою у сферах економічного аналізу, статистики та бізнес-аналітики, проте потребують більш комплексного впровадження технологій штучного інтелекту, цифрового управління підприємствами та інструментів аналізу великих даних.

Висновки. Проведене дослідження підтвердило, що цифрова трансформація економіки суттєво змінює вимоги до професійної підготовки майбутніх економістів і маркетологів, актуалізуючи модернізацію змісту освітніх програм, методів навчання та підходів до формування професійних компетентностей. Аналіз сучасних тенденцій розвитку вищої освіти, освітніх програм спеціальностей «Економіка та міжнародні економічні відносини» і «Маркетинг», а також практики вітчизняних закладів вищої освіти засвідчив поступове посилення цифрової складової професійної підготовки. Водночас встановлено нерівномірний рівень впровадження технологій штучного інтелекту, бізнес-аналітики, цифрових платформ, інструментів аналізу великих даних та інших сучасних цифрових рішень, що зумовлює необхідність подальшого вдосконалення

освітніх програм відповідно до потреб цифрової економіки.

Запропоновано авторську класифікацію цифрових компетентностей майбутніх економістів і маркетологів. Систематизовано ключові виклики їхньої професійної підготовки та розроблено систему критеріїв оцінювання рівня цифровізації освітніх програм. Обґрунтовано, що пріоритетними напрямками їх модернізації є інтеграція технологій штучного інтелекту, бізнес-аналітики та цифрових платформ в освітній процес, посилення практикоорієнтованої підготовки, розвиток партнерства між закладами вищої освіти й роботодавцями, а також упровадження гнучких механізмів оновлення змісту освітніх програм відповідно до вимог цифрової економіки. Реалізація запропонованих напрямів сприятиме підвищенню якості професійної підготовки, розвитку цифрових і фахових компетентностей здобувачів вищої освіти та формуванню конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно здійснювати професійну діяльність в умовах цифрової трансформації економіки.

Декларація про використання ШІ. Під час підготовки статті інструмент штучного інтелекту ChatGPT (GPT-5.5, OpenAI) використовувався виключно для граматичного та стилістичного редагування тексту, а також для оформлення розділу References на основі сформованого авторами списку використаних джерел. Інструменти штучного інтелекту не застосовувалися для генерування наукових ідей, результатів

дослідження, аналізу даних, формулювання висновків чи добору джерел. Автори несуть повну відповідальність за наукову новизну, зміст, достовірність

наведених даних, результати дослідження, висновки та коректність і актуальність списку використаних джерел.

Список використаних джерел:

1. Плачинда Т., Онищенко І. Обґрунтування необхідності правової підготовки майбутніх фахівців економічної галузі. Українська професійна освіта. 2022. № 11. С. 66-73. DOI: <https://doi.org/10.33989/2519-8254.2022.11.275541>
2. Гевлич І. Використання інструментів штучного інтелекту при підготовці економістів. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences. 2026. Т. 350, № 1. С. 262-266. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2026-350-34>
3. Гулівата І. Статистичний аналіз результатів впровадження методики цифрової трансформації підготовки здобувачів економічних спеціальностей за критерієм Пірсона. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2026. № 1(58). С. 78-84. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2026.58.78-84>
4. Сисоєв О. Професійна підготовка фахівців економічної галузі в контексті глобального сталого розвитку. Освітologia. 2020. № 9. С. 38-45. DOI: <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2020.9.5>
5. Трушкіна Н. В. Юрченко О. А. Цифрова компетентність як ключова складова системи підготовки маркетологів у контексті глобальних і національних викликів. Інвестиції: практика та досвід. 2025. Вип. 24. С. 101-111. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.24.101>
6. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 08.05.2026).
7. Стандарти вищої освіти. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti> (дата звернення: 08.05.2026).
8. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1341 (зі змінами). / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF> (дата звернення: 08.05.2026).
9. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 № 286-р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80> (дата звернення: 08.05.2026).
10. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальність 051 «Економіка»: наказ МОН України від 13.11.2018 № 1244. / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/051-Ekonomika-bakalavr.28.07-1.pdf> (дата звернення: 08.05.2026).
11. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальність 075 «Маркетинг»: наказ Міністерства освіти і науки України від 05.12.2018 № 1343. / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/075-marketing-bakalavr-1.pdf> (дата звернення: 08.05.2026).

References:

1. Plachynda, T., & Onishchenko, I. (2022). Obgruntuvannya neobkhidnosti pravovoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv ekonomichnoi haluzi [Substantiation of the necessity of legal training of future specialists in the economic field]. *Ukrainska profesiina osvita*, (11), 66–73. <https://doi.org/10.33989/2519-8254.2022.11.275541> [in Ukrainian].
2. Hevlych, I. (2026). Vykorystannia instrumentiv shtuchnoho intelektu pry pidhotovtsi ekonomistiv [The use of artificial intelligence tools in the training of economists]. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 350(1), 262–266. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2026-350-34> [in Ukrainian].
3. Hulivata, I. (2026). Statystychnyi analiz rezultativ vprovadzhennia metodyky tsyfrovoyi transformatsii pidhotovky zdobuvachiv ekonomichnykh spetsialnostei za kryteriiem Pirsona [Statistical analysis of the results of implementing the methodology of digital transformation in the training of economics students using Pearson's criterion]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: Pedahohika. Sotsialna robota*, 1(58), 78–84. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2026.58.78-84> [in Ukrainian].
4. Sysoiev, O. (2020). Profesiina pidhotovka fakhivtsiv ekonomichnoi haluzi v konteksti hlobalnoho staloho rozvytku [Professional training of specialists in the economic field in the context of global sustainable development]. *Osvitohiia*, (9), 38–45. <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2020.9.5> [in Ukrainian].
5. Trushkina, N. V., & Yurchenko, O. A. (2025). Tsyfrova kompetentnist yak kliuchova skladova systemy pidhotovky marketolohiv u konteksti hlobalnykh i natsionalnykh vyklykiv [Digital competence as a key component of the system of training marketers in the context of global and national challenges]. *Investysii: praktyka ta dosvid*, (24), 101–111. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.24.101> [in Ukrainian].

6. Verkhovna Rada of Ukraine. (2014). Pro vyshchu osvitu [On Higher Education]: Law of Ukraine No. 1556-VII of July 1, 2014. Legislation of Ukraine. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukrainian].
7. Ministry of Education and Science of Ukraine. (n.d.). Standarty vyshchoi osvity [Higher Education Standards]. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzhenni-standarti-vishoyi-osviti> [in Ukrainian].
8. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2011). Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ramky kvalifikatsii [On Approval of the National Qualifications Framework]: Resolution No. 1341 of November 23, 2011. Legislation of Ukraine. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF> [in Ukrainian].
9. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2022). Pro skhvalennia Stratehii rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022–2032 roky [On Approval of the Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022–2032]: Order No. 286-r of February 23, 2022. Legislation of Ukraine. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80> [in Ukrainian].
10. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2018, November 13). Standart vyshchoi osvity Ukrainy: pershyi (bakalavrskyi) riven, haluz znan 05 «Sotsialni ta povedinkovi nauky», spetsialnist 051 «Ekonomika» [Higher education standard of Ukraine: first (bachelor's) level, field of knowledge 05 «Social and behavioral sciences», specialty 051 «Economics»]: Nakaz MON Ukrainy vid 13.11.2018 No. 1244. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/051-Ekonomika-bakalavr.28.07-1.pdf> [in Ukrainian].
11. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2018). Standart vyshchoi osvity Ukrainy: pershyi (bakalavrskyi) riven, haluz znan 07 «Upravlinnia ta administruvannia», spetsialnist 075 «Marketynh» [Higher Education Standard of Ukraine: First (Bachelor's) Level, Field of Knowledge 07 «Management and Administration», Specialty 075 «Marketing»]. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/075-marketing-bakalavr-1.pdf> [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 29.06.2026 р.

Дата прийняття статті до друку: 20.07.2026 р.

Дата публікації (оприлюднення) статті: 03.08.2026 р.

Стаття поширюється на умовах ліцензії Creative Commons Attribution License International CC-BY.